

Migratie en ontwikkelingssamenwerking: hoe hangt het samen?

In de politieke en maatschappelijke discussie wordt ontwikkelingssamenwerking regelmatig in één adem genoemd met migratie. Hoe ziet die onderlinge relatie eruit? Wat weten we uit data en onderzoeken? Daarover gaat deze one-pager, gevolgd door een Q&A die helpt om over dit onderwerp in gesprek te gaan.

Ieder mens wil in eigen land een goed leven kunnen opbouwen voor zichzelf en zijn of haar familie. Ontwikkelingssamenwerking draagt daaraan bij. Samen met mensen in de armste regio's pakken we armoede en onrecht aan, versterken we de rechtstaat en gaan we mondiale uitdagingen te lijf. Dankzij ontwikkelingssamenwerking gaan kinderen naar school, krijgen mensen medische zorg, laten vrouwen en meisjes hun stem horen en kunnen boeren zich beter weren tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Niet bedoeld om migratie te voorkomen

Ontwikkelingssamenwerking kan migratie niet voorkomen en is daar ook niet voor bedoeld. Migratie is van alle tijden. Door de geschiedenis heen verhuizen mensen op zoek naar een betere toekomst voor henzelf en hun kinderen – en dat zullen mensen blijven doen. In landen van aankomst draagt migratie bij aan ontwikkeling door de aanwas van talenten, vaardigheden en ideeën. In landen van herkomst hebben familieleden, vrienden en ondernemingen baat bij de financiële steun en kennis van migranten. Zo helpt migratie om gemeenschappen hier en elders in de wereld stabiel en vitaal te houden.

Hulp aan mensen op de vlucht

Tussen de 7 en 12 procent van de internationale migranten is gevlucht voor rampen, onderdrukking of geweld¹. De meeste van hen verblijven in een veilige regio in eigen land of in een buurland. Noodhulp geeft mensen directe steun, in de vorm van voedsel, onderdak, medicijnen, water en veiligheid. Ontwikkelingssamenwerking biedt mensen op langere termijn perspectief om hun leven weer op te bouwen en veerkrachtiger te worden om toekomstige crises het hoofd te bieden.

Ontwikkelingssamenwerking biedt ook perspectief op maatschappelijk niveau, door een rol te spelen in internationale diplomatie en organisaties te versterken die zich inzetten voor mensenrechten en democratie. Zo draagt ontwikkelingssamenwerking bij aan stabiliteit en voorspoed in regio's². Het kan echter niet voorkomen dat conflicten oplaaien en dat mensen (opnieuw) moeten vluchten.

Asielkosten uit budget ontwikkelingssamenwerking

Ook in Nederland zelf is er een raakvlak tussen migratie en ontwikkelingssamenwerking: op dit moment betaalt de overheid de kosten voor het eerste jaar van de opvang van

¹ Hein de Haas, 2023: Hoe migratie echt werkt, p. 68

² IOB, 2023: Inconvenient Realities

asielzoekers uit het budget voor ontwikkelingssamenwerking. Het gaat in 2024 om 1,3 miljard euro, en dat is ongeveer 20 procent van de begroting³. Daardoor is er minder geld beschikbaar voor mensen die elders in grote armoede leven. Zij kunnen niet aan een duurzame toekomst bouwen. Opvang van asielzoekers in Nederland is belangrijk, maar mensen in grote armoede zouden daar niet de rekening van moeten betalen.

Q & A migratie en ontwikkelingssamenwerking

1. Wat doet de ontwikkelingssector om migratie tegen te gaan?

Samen met mensen in de armste regio's pakken we armoede en onrecht aan, versterken we de rechtstaat en gaan we mondiale uitdagingen te lijf. Het tegenhouden van migratie is niet het doel van ontwikkelingssamenwerking.

2. Zorgt ontwikkelingssamenwerking voor meer migratie?

Meer ontwikkeling kan in eerste instantie bijdragen aan meer migratie – tot een omslagpunt. Mensen in grote armoede hebben niet de middelen om te migreren. Wanneer de welvaart stijgt, dan komt de mogelijkheid in zicht om te verhuizen naar een plek waar werk is en waar de lonen veel hoger zijn dan thuis. Lang niet iedereen zal dat doen, de meeste mensen blijven het liefst in hun vertrouwde omgeving. Maar een klein deel zal elders op zoek gaan een betere toekomst. Wanneer de welvaart verder toeneemt, dan verdwijnt die prikkel om te migreren weer⁴.

3. Voorkomt ontwikkelingssamenwerking klimaatmigratie?

De armste regio's in de wereld hebben de meeste last van klimaatverandering. Het beeld dat mensen door klimaatverandering massaal op drift gaan raken, klopt echter niet⁵. Mensen zullen vooral proberen om zich aan te passen aan de veranderende omstandigheden. Ontwikkelingssamenwerking helpt mensen in kwetsbare regio's om weerbaarder te worden tegen de gevolgen van klimaatverandering. Bijvoorbeeld door te helpen met zaaigoed dat tegen droogte kan, het aanleggen van irrigatiesystemen en het verstevigen van huizen. Op internationaal niveau werken ontwikkelingsorganisaties bovendien aan eerlijke klimaatverdragen.

4. Wat heeft Nederland aan migratie?

Mensen met een migratieachtergrond dragen op allerlei manieren bij aan onze samenleving, met hun talenten, vaardigheden en ideeën. Ze openen bedrijven, werken op universiteiten, winkels en in ziekenhuizen, en doen vrijwilligerswerk in wijken en

³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2024: HGIS-nota

⁴ Hein de Haas, 2023: Hoe migratie echt werkt, h5

⁵ Hein de Haas, 2023: Hoe migratie echt werkt, h22

buurten. Velen zetten zich ook in voor familie, vrienden en ondernemers in hun land van herkomst. Zo helpen ze om gemeenschappen hier en elders in de wereld vitaal te houden.

5. Remt ontwikkelingssamenwerking de komst van vluchtelingen naar Europa?

Ontwikkelingssamenwerking kan bijdragen aan vrede en stabiliteit in regio's met veel spanningen.⁶ Bijvoorbeeld door gemeenschappen te steunen met conflictbemiddeling en organisaties te steunen die zich inzetten voor mensenrechten en democratie. Ontwikkelingssamenwerking kan echter niet voorkomen dat conflicten uitbreken en dat mensen vluchten op zoek naar veiligheid.

6. Vermindert opvang in de regio de komst van vluchtelingen naar Europa?

Mensen die vluchten voor oorlog en geweld trekken in eerste instantie vaak naar veilige landen in de buurt. Daar helpen hulporganisaties met voedsel, water, medische zorg en onderdak. Vaak reizen mensen pas door naar Europa, wanneer ze in dit eerste land van aankomst geen mogelijkheden zien om een bestaan op te bouwen. Dat heeft te maken met discriminatie, gebrek aan rechtszekerheid en gebrek aan kansen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt – zaken waar ontwikkelingssamenwerking weinig invloed op heeft.⁷

7. Asielkosten: wat hebben die met ontwikkelingssamenwerking te maken?

De Nederlandse overheid betaalt het eerste jaar van de opvang en het onderwijs voor asielzoekers uit het budget voor ontwikkelingssamenwerking. Dat is een fors bedrag. In 2024 gaat het om ruim 1,3 miljard euro, 20 procent van de totale uitgaven voor internationale samenwerking.⁸ Daarmee is er dus minder geld beschikbaar voor het bestrijden van honger en ziektes en het bevorderen van kansen voor mensen in arme landen. Wij vinden de opvang van asielzoekers zeer belangrijk, maar het is niet de bedoeling dat de mensen in grote armoede elders in de wereld daar de rekening van betalen.

03-05-24 - Dit document is opgesteld door Mirjam Vossen (OnMigration) met input van Partos leden. De inhoud is het resultaat van twee workshops, georganiseerd door Partos en OnMigration, die bedoeld waren om wetenschappelijke kennis rondom migratie en ontwikkelingssamenwerking te delen, daarover in gesprek te gaan en in grote lijnen overeenstemming te vinden over het basisverhaal.

⁶ IOB, 2023: Inconvenient Realities

⁷ Adviesraad Migratie, 2022, Realisme rond richtgetallen, p61

⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2024: HGIS-nota